

Nókis aeroporti tariyxinan

1923-jıldıń 21-noyabr sánesinde, sol waqıttaǵı Ámiwdárya oblasti atqarıw komiteti prezidiumında, "Dobrolet" jámiyeti wákili M.P. Petrovtıń "Aerodrom haqqında" esabatı tıńlanadı. Prezidiumda sızılmalar hám joybarlar kórip shıǵılǵannan soń, Ólshew rejesi ham shegaralarǵa muwapıq, jer uchastkası «Dobrolet» akcionerlik jámiyetine tapsırıldı. Sol waqıtta Orıs húkimetin, Qaraqalpaqstan menen hawa jolı arqalı baylanıstırıw oǵada áxmiyetli edi. Solay etip, aerodrom qurılıs jumısların tezletiw maqsetinde, zárúrli jumısshı kúshi jetkerip beriledi. Nátiyjede 1924-jıldıń 19-may kuni aerodromnıń jer uchastkasın joybarlaw juwmaqlanıp, Tórtkul aerodromı Ámiwdarya deltası hám de Jańa Bozjap kanalı ortasına salınatuǵın boladı. Onıń jer maydanı 150-200 sajenge teń bolǵan (1 sajen 2,13 metrge teń).

Usılayınsha 1927-jılı Qaraqalpaqstanda hawa transportı payda boladı. Usı jılı Sharjaw-Tórtkul-Jańa Urgensh hám Moynaq jónelisleri boyınsha jolawshılardı hám pochta baylanısların tasıw ushın, aviakompaniya reysi shólkemlestiriledi.

1935-jılı Qaraqalpaqstandaǵı aerodromlar qurılısına járdem beriw ushın, Orta Aziya puxaralıq flotı basqarmasınan, shegirtkelerge qarsı gúresiw boyınsha injener Rubo V ham aerodrom qurılısı injeneri Babkovskiyler jiberilgen.

Nókis aerodromın salıw ushın, qalaǵa jaqın bolǵan jer maydan tańlap alınadı (sol waqıttaǵı Kuybishev atındaǵı kolxoz). Aerodrom salıw Babkovskiy menen Rubko basshılıǵında ámelge asırıldı. Kolxozdaǵılar aerodromdı joybarlaw, tazalaw ham qurılıs islerine belsene qatnasqan, nátiyjede rejedegi qurılıs jumısları múddetinen aldın juwmaqlanǵan. 1939 jıldıń jazında, shegirtkelerge qarsı gúresiwshi PO-4 samolyotı Qaraqalpaqstannıń bolajaq paytaxtı, Nókis qalası aerodromına kelip qonadı.

Paytaxt – Nókis qalasına kóshirilgennen soń, Nókis aerodromı awqamlas áhmiyetke iye, hawa liniyasınıń tiykarǵı bazasına aylanadı. Nókis aeroporti hámde periferiyalıq aerodromlardı salıp, olardı úskeneler menen táminlew ushın úlken muǵdarda qarjı jumalǵan. 1960-jıldan baslap Nókis birlesken hawa otryadına PO-2, Yak-12, An-2, Li-2, Super-Aero-15 samolyotları jiberilip, texnik xızmet kórsetiwshi kadrlar keledi.

1965 jıldan baslap Ústúrt tegisligin úyreniw boyınsha jumıslar baslanadı, bul bolsa Qaraqalpaqstanda aviacyanıń jedel rawajlanıwına túrtki boldı. An-2 samolyotları ekspediciya toparlarına xızmet etiw ushın, har kúni 10-15 reysti ámelge asırǵan. Sonday-aq, Tashkentten Nókis arqalı – Moskva, Mineralnie vodi, Aralsk, Aktyubinsk qalalarına arnawlı reysler ashılǵan. 1969-jılı aeroport terminal kompleksi paydalanıwǵa tapsırıldı. 1975-jılı bolsa Tu-154, Il-62 sıyaqlı reaktiv samolyotlar payda boladı, biraq Nókis aeroporti olardı qabıllay almaǵan. Sol sebepli Tu-154, Il-62, Il-86, Il-76 sıyaqlı

samolyotlardi qabillay alatuğın, ushıw-qonıw jolın salıwǵa zárúrlık payda boladı.

1980-jıldı uzunlığı 3000, eni 48 metr bolǵan temir-betonlı, PAG-18 plitalarınan jasalǵan jańa ushıw-qonıw jolı paydalanıwǵa tapsırılǵan. Bul jol aeroportqa 30 jıldan aslam waqıt dawamında xızmet etti.

Ǵárezsizlikten soń, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 1992-jıl 28-yanvardağı PP-326-sanlı pármanına muwapıq "Wzbekiston havo ywllari" milliy aviakompaniyası shólkemlestiriledi. Soń Boeing, Airbus sıyaqlı sırt ellerde islep shıǵarılǵan jańa samolyotlar satıp alınadı. Bul bolsa jáne, ushıw-qonıw jolın tazadan salıw zárúrligin keltirip shıǵardı. Bul máseleni sheshiw ushın Ózbekstan Respublikası Prezidenti I.A.Karimov 2010-jıldıń 21-dekabr sánesinde PP-1446-sanlı pármanǵa qol qoyadı. Nókis aeroportında - qurılıs jumislari qısqa waqıt ishinde juwmaqlanıp, 10 aydıń ishinde xalıqaralıq standartlarǵa tolıq juwap beretuğın, jańa ushıw-qonıw jolı salınadı. Ózbekstan Respublikası Ministrler Kabinetiniń 2012-jıl 21-iyundağı 178-sanlı "Tashkent, Samarkand hám Nókis qalaları aeroportların xalıqaralıq reysler ushın ashıw haqqında"ǵı qararı menen Nókis aeroportına "Nókis xalıqaralıq aeroporti" statusı beriledi.

Súwretler - Ózbekstan Respublikasına xızmet kórsetken transport xızmetkeri, Qaraqalpaqstan Respublikasına xızmet kórsetken injener, Qaraqalpaq milletiniń birinshi ushqıshı, Aeroflot aǵlası Bayron Tajenovtıń «Párwáz» memuar kitabınan alınǵan.

Maǵlıwmat, Aeroport arxivinen alındı.